

ЄДИНИЙ ПІДХІД ДО МОНІТОРИНГУ ВІДПОВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ФАКТОР ПРОЗОРОСТІ МИТНОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Запорожець О. Ф.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

Запорожець Д. А.

здобувач 3 курсу

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

Створення прозорого середовища для зовнішньоекономічної діяльності та формування привабливого клімату для капіталовкладень є базовими умовами успішного відновлення України. Синхронізація національного законодавства з регламентами Європейського Союзу в митній сфері виступає головним підтвердженням стратегічного курсу на вступ до єдиного європейського простору. Ключовим вектором економічного зближення є укладання угоди про взаємне визнання авторизованих економічних операторів, що сприятиме спрощенню транскордонної торгівлі.

Зазначимо, що відповідно до митного законодавства підприємство-резидент, що виконує будь-яку роль в міжнародному ланцюзі постачання товарів: виробник, експортер, імпортер, митний представник, перевізник, експедитор, утримувач складу та отримало авторизацію, набуває статус авторизованого економічного оператора (АЕО) [1, гл.2].

Попри позитивну динаміку оцінок Єврокомісії за 2024–2025 роки, дефіцит підприємств із сертифікатами «про підтвердження безпеки та надійності» залишається головною перешкодою для запуску офіційного переговорного процесу. Згідно з вимогами європейської сторони, для верифікації практичної спроможності національної програми АЕО необхідна наявність щонайменше 10 активних авторизацій даного типу, тоді як на сьогодні цей показник становить лише 6 суб'єктів.

Поточна схильність українського бізнесу до отримання авторизацій «про право на застосування спрощень» відображає пріоритетність тактичних переваг при митному оформленні, проте стратегічний успіх

угоди про взаємне визнання безпосередньо залежить від готовності підприємств до впровадження стандартів безпеки. Разом із тим, спостережувана тенденція до зростання кількості заяв на отримання статусів безпекової спрямованості свідчить про поступову трансформацію підходів приватного сектору до міжнародної співпраці, що наближає нас до міжнародного взаємовизнання програми АЕО. Проте стабільність системи митних спрощень безпосередньо залежить від ефективності механізмів моніторингу відповідності підприємств критеріям або умовам надання авторизацій АЕО, авторизацій на застосування спрощення, в тому числі транзитних спрощень, авторизацій на провадження митної брокерської діяльності, авторизацій на експлуатацію митного складу та складу тимчасового зберігання, авторизацій для поміщення товарів у митні режими.

Зокрема авторизація типу АЕО-Б («про підтвердження безпеки та надійності») є індикатором найвищого рівня довіри митних органів, що засвідчує фінансову стабільність суб'єкта господарювання, прозорість операцій та суворе дотримання законодавчих норм. Саме цей статус є базисом для укладання угод про взаємне визнання з іноземними партнерами. Досягнення кількісного показника у 10 авторизованих суб'єктів типу «Б» є критичною умовою для старту офіційних переговорів із ЄС щодо взаємного спрощення митних процедур. Попри домінування спрощень типу АЕО-С (119 підприємств), в Україні спостерігається поступова трансформація бізнесу в бік безпекових стандартів. Кількість власників статусу АЕО-Б демонструє стійке зростання: від 3-х суб'єктів наприкінці 2024 року до 6 на поточний момент, включаючи нещодавно авторизованого виробника агрокомплектуючих із Тернопільщини [3].

Митні органи здійснюють комплекс заходів, що забезпечують систематичний контроль за дотриманням підприємством умов, визначених рішенням, та відповідністю критеріям та/або умовам надання рішення в контексті моніторингу відповідності. Моніторинг відповідності є обов'язковою процедурою після надання підприємству будь-якої авторизації [1, ст. 19¹²]. Порядок проведення таких заходів регламентується Постановою КМУ від 27.09.2022 № 1092. Організація моніторингу базується на плані проведення моніторингу, який формується на календарний рік. Важливою особливістю є процедура внесення змін до цього плану. Держмитслужба України здійснює коригування щоквартально, враховуючи пропозицій митних органів, що надавали авторизацію. Організація виконання плану моніторингу та підготовка звітної документації покладається на керівників митних органів і здійснюється з урахуванням розподілу основних функцій, які виконують структурні підрозділи митниці. Щодо розподілу повноважень та функціональної логіки контролю зазначимо наступне. Процес моніторингу передбачає чітку диференціацію ролей між центральним апаратом

Держмитслужби України та територіальними митницями. Згідно з роз'ясненнями митного органу:

1) посадові особи Держмитслужби України здійснюють заходи, що не потребують фізичного відвідування об'єктів підприємства. Це включає аналіз первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку та комерційних облікових записів;

2) посадові особи митних органів (підрозділи зі взаємодії з підприємствами) проводять перевірки безпосередньо на об'єктах у суб'єктів господарювання. Обов'язковому обстеженню підлягають складські приміщення, системи безпеки та технологічне обладнання. У випадках, коли авторизація на спрощення діє в зоні діяльності кількох митниць, до процесу залучаються відповідні підрозділи за місцем знаходження об'єктів, а узагальнений висновок готує посадова особа Держмитслужби України.

Для забезпечення єдиного підходу щодо оцінювання підприємств використовуються стандартизовані алгоритми та контрольні питання. Зокрема, при перевірці авторизацій для таких митних режимів, як імпорт, переробка, тимчасове ввезення, застосовуються специфічні вимоги до облаштування об'єктів. Зокрема це – наявність та функціонування систем відеоспостереження; справність та повірка обладнання для зважування товарів. Важливим етапом модернізації системи є впровадження модуля: «Моніторинг авторизацій» у складі програмно-інформаційного комплексу: «Системи по роботі з рішеннями митних органів». Це дозволить автоматизувати внесення відомостей та забезпечити системний аналіз результатів у масштабах країни.

Важливою інструментарною складовою механізму моніторингу відповідності підприємств є документування результатів, що сприяє захисту прав бізнесу. До моменту повної експлуатації цифрового модуля результати фіксуються у трисекційному звіті про проведення моніторингу: – розділ I заповнюється митним органом щодо всіх наявних авторизацій підприємства; – розділ II містить відповіді на контрольні питання за конкретними критеріями [1, ст. 12, 14]; – розділ III заповнюється уповноваженим органом, що приймав остаточне рішення.

До звіту обов'язково додаються доказові матеріали: акти обстежень, копії процедур та листування, що підтверджують виявлені невідповідності. Система передбачає гарантію «права бути почутим»: у разі виявлення порушень, що можуть призвести до несприятливого рішення (зупинення або скасування статусу), підприємство має право подати письмові заперечення та додаткові документи протягом встановленого терміну.

Впровадження уніфікованого та прозорого алгоритму моніторингу відповідності є критично важливим для відновлення економіки України. Це дозволяє митним органам ефективно керувати ризиками, не створюючи зайвого тиску на сумлінний бізнес. Цифровізація процесів звітування та

чіткий розподіл повноважень між рівнями митної адміністрації сприяють підвищенню якості державного управління та формуванню передбачуваного бізнес-середовища.

Література:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

2. Порядок планування та проведення митними органами моніторингу відповідності підприємства критеріям та/або умовам надання авторизації: Постанова КМУ від 27.09.2022 № 1092 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1092-2022-%D0%BF#Text>

3. Питання бізнесу до митниці: АЕО. URL: <https://customs.gov.ua/news/aeo-59/post/pitannia-biznesu-do-mitnitsi-aeo-2723>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-51>

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА МІГРАЦІЯ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Крещенко А. В.

здобувач 2 курсу

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

Зеркіна О. О.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Міжнародний університет

м. Одеса, Україна

В умовах повномасштабної війни проблема інтелектуальної міграції молоді набула особливої гостроти. Масовий виїзд молодих і висококваліфікованих кадрів створює загрозу втрати людського капіталу, що є ключовим ресурсом для економічного відновлення та розвитку країни. Інтелектуальна міграція, або «витік мізків», характеризується переміщенням освічених і професійних кадрів за кордон у пошуках кращих умов життя та праці [2].